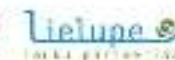

Augšdaugavas novada pieredze novadpētniecībā

EVITA KUSIŅA – KOĻESŅIKA
Naujenes Novadpētniecības muzeja vadītāja

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Augšdaugavas novads ir Latvijas pašvaldība, kurā pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā tika apvienots Daugavpils novads un Ilūkstes novads.

Novada kopējā platība – 2524 km².

Novada centrs atrodas Daugavpils pilsētā, kas neietilpst novadā. Novadā ietilpst **25 pagasti un 2 pilsētas**.

Novadpētniecības jomā **aktīvi** darbojas:

2 akreditēti muzeji [Naujenes Novadpētniecības muzejs, Skrindu dzimtas muzejs]

- neakreditēti vai privāti muzeji [Raiņa māja Berķenelē, 1. Pasaules kara muzejs Medumos, Paula Sukatnieka mājas «Apsītes», Stendera muzejs, Militārās kara tehnikas muzejs]

biedrības «Lixten», «Calcuna», «Meddum», «Stendera novadnieki», «Trīs pakāpieni», «Bekas», «Dvietes vīnogas» u.c.

senlietu krātuves Ilūkstē, Subatē, Dvietē, Bebreņē
novada bibliotēkas

x privātkolekcionāri un novadpētnieki

- Pirmā, Otrā pasaules kara priekšmetu privātkolekcijas
- sadzīves priekšmetu privātkolekcijas
- trauku, numismātikas, filatēlijas u.c. kolekcijas

NAUJENES NOVADPĒTNIECĪBAS MUZEJS

AUGŠDAUGAVAS NOVADS, NAUJENES PAGASTS
PAMATEKSPŌZĪCIJAS SKOLAS IELĀ 1

Izveidots 1996., paplašināts 2005. gadā

*Lielākais novada muzejs
Novadpētniecības muzejs*

EKSPOZĪCIJAS SLUTIŠĶOS

Pirmā sēta iekārtota 2001. un renovēta 2015. gadā

Otrā sēta iekārtota 2022. gadā

~25000 priekšmetu dažādās kolekcijās

OLGA KUZMINA

**MUZEJA PĒTNIECĪBAS DARBA VIRZIENI:
IEVĒROJAMI NOVADNIEKI**

**TĒLNIECES VALENTĪNAS ZEILES KOLEKCIJA
~ 8000 VIENĪBAS**

Mākslas galerija «Latgales parīziete Valentīna Zeile»

*Atklātā krātuve,
lielākā novada mākslas darbu
kolekcija*

Atklātais mākslas priekšmetu krājums «Valentīnas Zeiles darbnīca»

MUZEJA PĒTNIECĪBAS DARBA VIRZIENI: VĒSTURES NOTIKUMI

Vēstures izstāde «Juzefovas stacija: ceļojums laikā»

MUZEJA PĒTNIECĪBAS DARBA VIRZIENI:

DABAS MANTOJUMS

Vides izglītības programmas
no 2000. gada

*ĪADT «Augšdaugava»
UNESCO Pasaules
mantojuma Latvijas
nacionālajā sarakstā*

*Dabas ekspozīcijas «Sirdsdaugava»
un «Daugavas senais loms»*

MUZEJA PĒTNIECĪBAS DARBA VIRZIENI: **ETNOGRĀFIJA**

Muzejs pēta un vāc liecības par latgaliešu un slāvu tradicionālo dzīvesveidu, nodarbošanos, tradīcijām, tautas mākslu, mājamatniecību, tradicionālo apģērbu

Etnogrāfijas ekspozīcijas «Latgales turīga zemnieka istaba» un «Podniecības tradīcijas Daugavpils novadā»

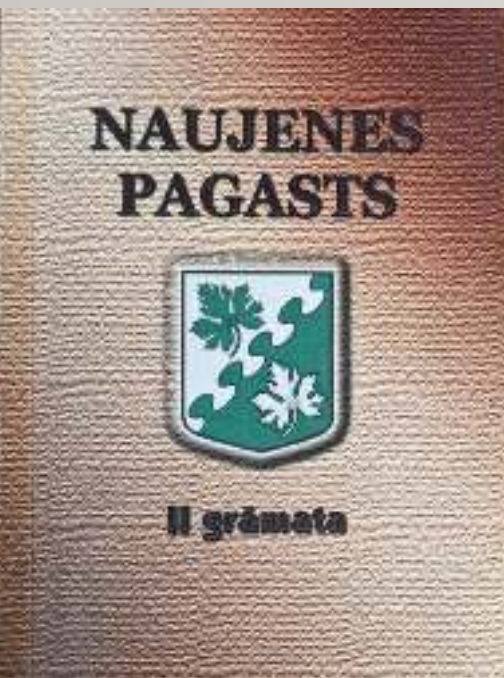
Etnogrāfijas ekspozīcijas «Upānu sētā»

«Lūgšanu istaba», «Galdnieka amats Latgalē 20. gs. 1. pusē», «Lopkopība Latgalē 20. gs. 1. pusē» un atklātais sadzīves priekšmetu krājums

Etnogrāfijas ekspozīcijas «Vecticībnieku lauku sētā»

«Vecticībnieku dzīvojamā istaba», «Zirgvilkmes darbarīki Daugavpils novadā»

MUZEJA PĒTNIECĪBAS DARBA VIRZIENI: MUTVĀRDU VĒSTURE UN NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS

Pirmie mutvārdu dzīvesstāstu pieraksti 1998. gadā.

Pieredze kolekcija glābšanā

Krājumā integrētās citu iestāžu kolekcijas:

- Naujenes bērnu nama priekšmetu kolekcija

197 priekšmeti

- Kalupes aptiekas priekšmetu kolekcija

298 priekšmeti

- Vecpils skolas pēdzinu grupas «Poisk -30» arhīvs

4265 priekšmeti

Muzejs akreditēts uz 10 gadiem

Metodisks atbalsts novadpētniecības jomā

Ar aptiekas vēsturi saistīta kolekcija

SKRINDU DZIMTAS MUZEJS

VABOLES PAGASTS

*Muzejs
veltīts 1
dzimtai*

Iekārtots vienā no 19. gadsimta sākumā celtajām grāfa Plātera-Zīberga muižas ēkām. Piemiņas vieta pirmajiem tautas atmodas darbiniekiem **brāļiem Skrindām: Benediktam [1869-1947], Kazimiram [1875-1919], Antonam [1881-1918].**

Muzeja misija

Caur brāļu Skrindu ieguldījumu savas tautas izglītošanā sniegt ieskatu Latgales kultūrvēsturē, izceļot latgaliešu valodas un katolicisma tradīciju nozīmīgumu Latgales kultūras dzīvē. Apzināt kultūrvēsturisko mantojumu, dokumentēt kultūras dzīves, darba un sadzīves tradīcijas Augšdaugavas novadā [**Vaboles, Līksnas, Kalupes un Nīcgales pagastos**].

Akreditēts uz 5 gadiem

Akcenti uz nemateriālo kultūras mantojumu. Mutvārdu vēsture atspoguļota video stāstos

Krājumā ir 2392 priekšmeti.

Kolekcijās ir priekšmeti no vietējiem Augšdaugavas novada Līksnas, Vaboles, Kalupes un Nīcgales iedzīvotājiem:

- Ceremoniālie un simboliskie priekšmeti no Līksnas un Kalupes draudzēm
- Dokumenti, rokraksti, fotogrāfijas
- Iespieddarbi [lielā vairumā ir tieši latgaliešu valodā, kas raksturo brāļu Skrindu darbību un misiju savas tautas labā]
- Grafika un glezniecība, galvenokārt vietējā mākslinieka Jāņa Svenča mākslas darbi
- Mēbeles un interjera priekšmeti
- Sadzīves priekšmeti, trauki un galda piederumi;
- Tekstilijas;

LTV vēstures detektīvs «Tas notika šeit» atklāj sezonu ar Vaboles noslēpumu pētīšanu

Stāsts par grāfu Plāteru-Zībergu dēlu Ireneju, kurš bija pasaulē pazīstams rakstnieks, mākslas un dokumentālu filmu režisors

BIEDRĪBA «LIXTEN»

VABOLES PAGASTS

- vada Skrindu dzimtas muzeja vecākā speciāliste, darbojas muzeja vadītāja.
- vēsturnieki, novadpētnieki un vēstures entuziasti no Vaboles, Mežciema, Līksnas pagastiem un Daugavpils pilsētas.

Tēma - grāfi Plāteri - Zībergi, kā arī kultūrvēsturiskais mantojums Vabolē, Līksnā, Nīcgalē un Kalupē.

- sadarbībā ar Skrindu dzimtas muzeju tapa ceļojošā izstāde par grāfu Plāteru – Zībergu kultūrvēsturisko mantojumu novadā un projekts “Latgales virtuves garša”, kas stāsta par ēdienu gatavošanas tradīcijām vietējo iedzīvotāju ģimenēs
- sadarbība ar Emīlijas Plāteres biedrību Lietuvā
- ekspedīcijas, kuru rezultātā tiek atrasti dažādi ar grāfiem saistīti priekšmeti un stāsti
- top grāfa Ireneja Plātera - Zīberga ar kāju sarakstītas grāmatas izdevums latviešu un poļu valodā

RAIŅA MĀJA BERĶENEĻĒ KALKŪNES PAGASTS

Līdz mūsdienām saglabājās dzīvojamā māja, klēts, zirgu stallis, kūts un pagrabs.

Māja atrodas Raiņa bērnības vietā, kur nākamais dzejnieks ar vecākiem dzīvoja 9 gadus [no 1872 - 1881 gadam] vecumā no **7 līdz 14 gadiem**.

Krājums sniedz iespēju izprast gan tā laika pusmuižas vidi, gan sadzīvi un kultūru.

Kolekcijā ~572 priekšmeti

Mākslas darbu kolekcija

Fotogrāfiju kolekcija

Sadzīves priekšmetu, darbarīku un tekstiliju kolekcija

Mūsdienīga kultūrtelpa

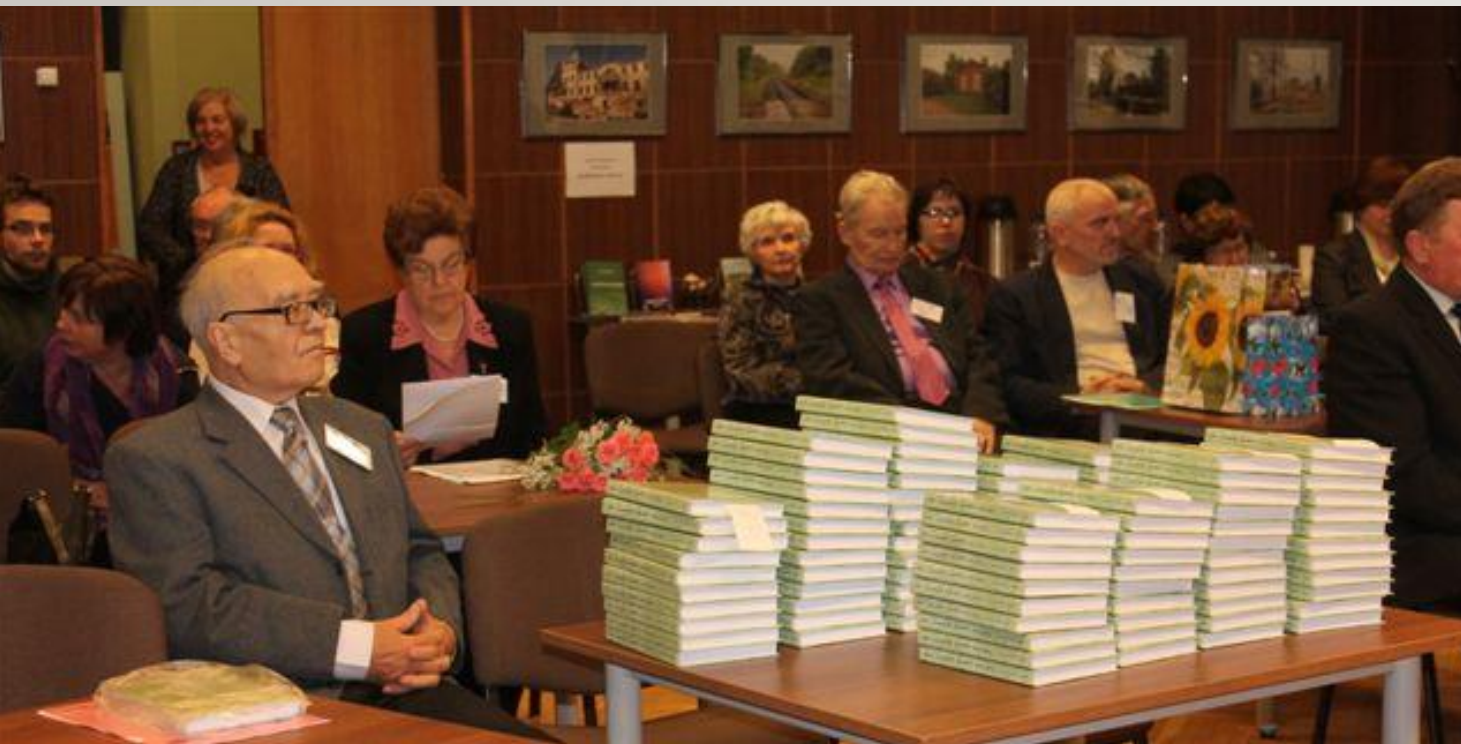

Novadpētniecības darbs vērsts uz kvalitatīva satura sagatavošanu radošām nometnēm, amata prasmju darbnīcām, izstādēm un muzejpedagoģiskām nodarbībām

KALKŪNES PAGASTA VĒSTURNIEKU BIEDRĪBA «CALCUNA» un BIEDRĪBA «BEKAS»

KALKŪNES PAGASTS

- Birķineļu un Ēģiptes baznīcu jumtu remonts
- izstāde par diplomātu Viktoru Grossi
- Lielā talka Ēģiptes vecajā kapsētā. Novadnieku V.Siliņa, K.Kalniņa, E.Brežinska kapavieta uzkopšana Birķineļu kapsētā
- Biedrību "Calcuna" un "Erfolg" radošās sanāksmes par tēmām «Kalkūniem 500», «V. Neimanis 170», ekspedīcijas.
- grāmata "Kalkūnes pagasts gadsimtu ceļos" - apkopoti materiāli, fotogrāfijas, stāsti no iedzīvotājiem.

Biedrības "Calcuna" darbības galvenie mērķi un aktivitātes ir:

1. Kalkūnes pagasta vēstures pētniecība
2. Iedzīvotāju iesaiste (t.sk. jaunatnes, skolēnu) vēsturiskajos darbos, mācībās, projektu izstrādē
3. Ekspozīciju un izstāžu veidošana
4. Publikāciju izdošana

PIRMĀ PASAULES KARA MUZEJS MEDUMOS
MEDUMU PAGASTS, MEDUMI

Jaunākais novada muzejs

Integrētas bijušā **Medumu skolas muzeja senlietas** – vēstures skolotājas Miropijas Petkunes savāktā Pirmā pasaules kara priekšmetu kolekcija, kā arī priekšmeti no privātkolekcijām

Muzejs kā daļa no starptautiska pārrobežu tūrisma projekta, kura mērķis bija izveidot vienotu tūrisma maršrutu Latvijā [Augšdaugavas novads] un Lietuvā [Zarasu rajons] iekļaujot vietas, kas saistītas ar Pirmā pasaules kara fronti, bunkuriem, kaujām un piemiņas objektiem.

Muzejā 3 ekspozīciju zāles:

- Medumu apkārtnes vēsture pirms kara
- Pirmā pasaules kara laika dzīve
- imitēts bunkurs un tranšeja, ieskats kaujas atmosfērā no krievu pozīcijām.

NOVADPĒTNIECĪBAS BIEDRĪBA "MEDDUM"

MEDUMU PAGASTS, MEDUMI

Jaunākā biedrība

Reģistrēta 2024. gadā. Aktīvie dalībnieki - muzeja darbinieki, vietējie novadpētnieki

Galvenie darbības mērķi:

- Veicināt un palielināt Medumu pagasta iedzīvotāju interesi un sapratni par pagasta vēsturi.
- Veicināt Augšdaugavas novada, Latvijas iedzīvotāju, kā arī ārvalstnieku interesi par Medumu pagasta tūrisma piedāvājumiem.
- Organizēt, rīkot un atbalstīt pasākumus novadpētniecības jomā, vēsturisko liecību vākšanā, vēsturisko ekspozīciju un izstāžu veidošanā, organizēt izglītojošus pasākumus.

*Novadpētniecības
popularizētāji
jauniešu vidū*

Atradums – autentisks vācu armijas formas tērpa fragments [nodots muzejam]

*Vācu virsnieku bunkurā Ēģiptē atklāta
fotoizstāde "Medumi karavīru objektīvā"*

1. PASAULES KARA MANTOJUMA UN NOVADPĒTNIECIBAS PRIVĀTKOLEKCIJA

MEDUMU PAGASTS, MEDUMI, JAUNATNES IELA 5

Ar muzeja veidošanu nodarbojas Stikāņu ģimene -bijušais vēstures skolotājs
Jānis Stikāns ar dēliem Raimonu un Juri

*Fotogrāfiju kolekcijas veidošana un
popularizēšana FB grupā «Medumi»*

MILITĀRĀS KARA TEHNIKAS MUZEJS - PRIVĀTKOLEKCIJA

SVENTES PAGASTS, «SVENTES MUIŽA»

Atrodas Jaunsventes muižas saimniecības ēkā. Kolekcijā esošie objekti atrasti bijušo kauju laukos. Padomju armijas militārā tehnika ir prasmīgi restaurēta. Tiek uzskatīts, ka ekspozīcijā esošie tanki ir nedaudzie tik labi saglabājušies šāda veida eksponāti Eiropā.

Kolekciju veido:

- padomju armijas tanki T-34 un smagie tanki IS-2 un IS-2M
- bruņotas desanta izlūkmašīnas BRDM-2 un BRDM-1
- militārie transportlīdzekļi Jeep Willys un GAZ-67
- pašgājēji, lielgabali un citas tehnikas vienības.

PAULA SUKATNIEKA MĀJAS “APSĪTES” UN PIEMIŅAS DĀRZS

DVIETES PAGASTS, «APSĪTES»

Latvijas vīnogu tēvs – Pauls Sukatnieks – meistars, kas spēja pakļaut vīnogu, dienvidu saules mīluli.

Viņa mūža lielākais sasniegums bija radīt tās māsu vīnogu-ziemeļnieci, ko var ikviens audzēt savas piemājas dārzā, brīvā dabā.

“Dvietes zilā”, “Supaga”, “Guna”, “Sukribe”, “Zilga” – tās ir tikai dažas no vīnogu šķirnēm, kas tiek audzētas gan Latvijas dārzos, gan Igaunijā, Norvēģijā, Sibīrijā, ASV, Kanādā un citur.

Apmeklējot “Apsītes”, interesentiem ir iespēja:

- uzzināt Paula Sukatnieka stāstu no vīnogu dzimšanas brīža līdz viņa piemiņas dārza izveidei;
- nogaršot vīnogas (vasaras noslēgumā, rudens sezonā);
- baudīt vīnu un vīnogu lapu tēju;
- aplūkot vīna popularizēšanas ekspozīciju

Novadpētniecības materiālu krājumu pārsvarā veido dokumenti

BIEDRĪBA “Dvietes vīnogas”

Atbalsta un popularizē selekcionāra un dārznieka Paula Sukatnieka devumu, rīko izstādes

Novadpētniecības entuziasti

DVIETES NOVADPĒTNIECĪBAS MATERIĀLU KRĀTUVE

DVIETES PAGASTS „PĪLĀDŽU” MĀJAS 1.STĀVĀ.

Priekšmetus uzsāka vākt 1988. gadā, pateicoties kolhoza priekšsēdētājam Pēterim Kokinam. Krātuve strādā sabiedriskā kārtā ar iedzīvotāju iniciatīvu un brīvprātīgu ieguldījumu, lai saglabātu kultūrvēsturisko mantojumu, dokumentus, liecības, priekšmetus, aprakstus. Papildu savāktajiem materiāliem un priekšmetiem skatāmi 20 tematiski Dvietes vēstures stendi, 2023. gadā apzināti 10 pilskalni.

EKSPOZĪCIJA “KOKA PRIEKŠMETS DVIETES PALIENES SĒTĀ”

BEBRENES PAGASTS, «PUTNU SALA»

Dabas parkā „Dvietes paliene” Bebrenes pagasta Putnu salā atrodas Dvietes senlejas informācijas centrs „Gulbji”, blakus izveidota ekspozīcija “Koka priekšmets Dvietes palienes sētā”. Ekspozīcijas vākums uzsākts 1984. gadā, bet ekspozīcija apskatei pieejama no 2006. gada.

Sadzīves priekšmeti paglābti no iznīcības sagruvušās, cilvēku pamestās mājās Dvietes palienes teritorijā.

Īpaša vieta ekspozīcijā arheoloģiskajiem atradumiem, kuri savākti pastaigājoties Dvietes palienē vai strādājot piemājas dārzā.

*Viena no vecākajām
senlietu krātuvēm*

ILŪKSTES SENO LIETU KRĀTUVE «SĒĻU ISTABA»

ILŪKSTES PILSĒTA

“Sēļu istaba” tapusi daudzu gadu garumā, krājot un apkopojot Sēlijas un Ilūkstes kultūrvēsturisko mantojumu. Te var aplūkot interesantus un arī retus sadzīves priekšmetus.

Muzeja cienīgs krājums

SUBATES SENLIETU KRĀTUVE

SUBATE

Krātuve piedāvā aplūkot informāciju un senlietas, kas ir savāktas Subates pilsētas un Prodes pagasta teritorijā, iepazīties ar Subates pilsētas attīstību laiku lokos. Krātuve apskatāma bez maksas, bet tikai iepriekš piesakoties. Joprojām vietējie iedzīvotāji turpina kolekcijas papildināšanu. Krātuvi "pieskata" kultūras nama vadītāja.

STENDERA MUZEJS [PRIVĀTKOLEKCIJA]

EGLAINES PAGASTS, "MĀCĪTĀJMĀJA"

Lašu pagastā [tagad- Eglaines] 1714. gadā dzimis **Gothards Frīdrihs Stenders** – vācu tautības mācītājs, apgaismotājs, latviešu laicīgās literatūras dibinātājs, valodnieks, saukts arī par Veco Stenderu. 1989. gadā šeit atklāts piemiņas akmens un atvērts muzejs.

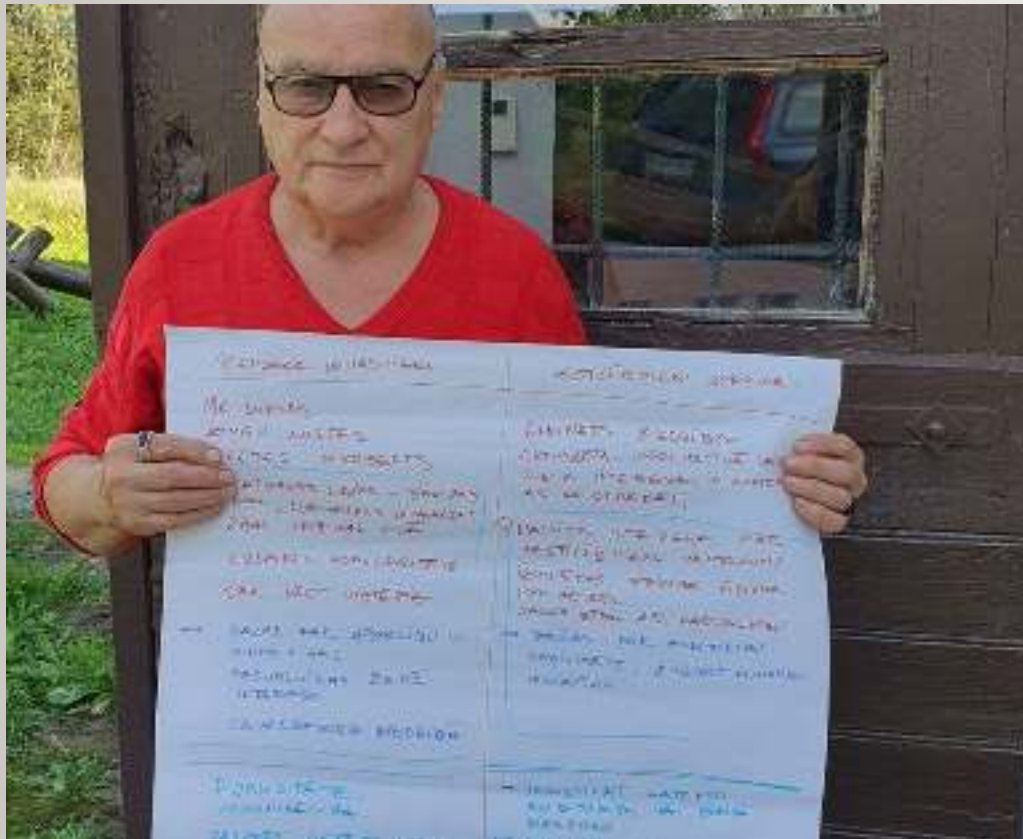

Vecais Stenders bija pirmās plašākās latviešu valodas gramatikas (1761. g.), latviešu-vācu un vācu-latviešu vārdnīcas (1789. g.), latviešu ābece (1782. g.) un pirmās ilustrētās ābece "Bildu ābice" (1787. g.) autors, strādājis par Sēlpils un Sunākstes mācītāju.

BIEDRĪBA «STENDERA NOVADNIEKI»

- Turpina iesāktu tradīciju svinēt Gotharda Frīdriha Stendera dzimšanas dienu un organizē “Stendera festivālu” Eglainē.
- ar pašvaldības finansējumu labiekārtota Stendera muzeja ārtelpa
- Lašu kapsētas, Tīzenhauzenu dzimtas izpēte
- Piedalīšanās konferencēs

Z/S “EGLES” SENLIETU PRIVĀTKOLEKCIJA
KALUPES PAGASTS, RASNAČI

Z/S “Egles” klētī ierīkota senlietu privātkolekcija [senie lauksaimniecības darbarīki: zirglietas, pirmās mehanizētās iekārtas, u.c.

**NOVADPĒTNIEKA JĀŅA KUDIŅA
PRIVĀTKOLEKCIJA**
VIŠĶU PAGASTS

Višķu pagasta teritorijā un tuvākajā apkārtnē savāktās senlietas

BIBLIOTĒKU DARBS NOVADPĒTNIECĪBAS JOMĀ

28 novada bibliotēkas sistemātiski apkopo, saglabā un popularizē materiālus par Augšdaugavas novadu – drukātos izdevumus, dokumentus, fotogrāfijas, kartes, mutvārdu liecības un digitālos resursus.

Bibliotekāri nodrošina krājumu aprakstīšanu, metadatu vienotību, veido tematiskas datubāzes un digitālās kolekcijas.

Īpaša nozīme ir sadarbībai ar skolām, muzejiem, arhīviem un vietējiem iedzīvotājiem, veicinot kopienas iesaisti un atmiņu saglabāšanu.

Maļinovas un Naujenes bibliotēku novadpētniecības mapes

Novada bibliotēku krājuma saturs: tematiskās mapes, fotogrāfijas, albumi, preses izgriezumi, mutvārdu vēsture pieraksti

Sistematizācija: pārsvarā mapēs/albumos, reti tematiskās kartotēkas

- vairākās vietās nepieciešama vienota metadatu struktūra un numurēšana

Laucesas, Maļinovas, Salienas bibliotēku pastāvīgie novadpētniecības stūrīši

Demenes un Līksnas bibliotēkas
novadpētniecības stūrīši

Studentu iesaiste kolekciju izpētē

NOVADA BIBLIOTĒKAS – NOVADA VĒSTUREI NOZĪMĪGU KOLEKCIJU GLABĀTĀJAS

unikāli priekšmeti (fotonegatīvi, seni izdevumi, tekstilijas u. c.).

Silenes fotogrāfa Ignata Minkeviča starpkaru perioda stikla fotonegatīvu kolekcija [~185 priekšmeti]

Sadarbībā ar profesionālu fotogrāfu kolekcija ir restaurēta, digitalizēta un fotogrāfijas apskatāmas izstādē daudzfunkcionālajā centrā “Skrudaliena”

Bakalaura darbs «Fotodokumenti Latvijas krātuvēs kā lokālās vēstures avoti: Silenes fotogrāfa Ignata Minkeviča stikla plašu kolekcija»

Popularizēšana:

- regulāras izstādes, tematiskie stendi;
- sociālie tīkli [Ilūkstes, Naujenes, Višķu u.c. bibliotēku FB lapas]
- emuāri jeb tīmekļa žurnāli [Naujenes TB, Maļinovas PB].

Maļinovas pagasta bibliotēkas izšūto dvieļu - rušniku izstāde Latvijas neredzīgo bibliotēkas filiālē Daugavpilī

VIŠĶU PAGASTA BIBLIOTĒKA

Izveidota grupa par Višķu pagasta vēstures izpēti. 2029 dalībnieki.

Mērķauditorija: dzimtu pētnieki, novadpētnieki un tie, kuri darba, mācību vai personīgās dzīves dēļ ir bijuši saistīti ar šo vietu. Ikviens aicināts publicēt un/vai komentēt dažādu laiku fotogrāfijas, dokumentus, atmiņu stāstus u. c.

VIŠĶU (Wyški, Wyszki, Вышки, ווישקי) vēsture

Publiska grupa · 2,0 tūkst. dalībnieki

[+ Uzaicināt](#) [Dalīties](#) [Pievienojies](#) [▼](#)

[Diskusija](#) [Ceļveži](#) [Izceltie](#) [Cilvēki](#) [Pasākumi](#) [Multivide](#) [Faili](#)

VIŠĶU LAUKSAIMNIECĪBAS TEHNIKUMA PRIEKŠMETU KOLEKCIJA

Muzeja veidotāja, eksponātu glabātāja un arī pētniece bija Višķu lauksaimniecības tehnikuma pasniedzēja Aina Bernāne.

Kolekciju veido priekšmeti, kas atspoguļo tehnikuma vēsturi 100 gadu garumā.

BIEDRĪBA «TRĪS PAKĀPIENI» / DREI STUFEN

Ārvalstu resursi novadpētniecībā

Biedrība "Drei Stufen" jeb «Trīs pakāpieni» izveidota ar mērķi pētīt Višķu miesta ebreju tautas vēsturi.

Mērķis ir izveidot ebreju tautai veltītu piemiņas memoriālu un pat muzeju, iekļaujot tūrisma maršrutā arī senos ebreju kapus Višķos.

- kopīgas Vācijas un Latvijas jauniešu nometnes. Sadarbības līgums ar skolām
- Višķu sinagogas vietas arheoloģiskā izpēte [arheologs Rūdolfs Brūzis]

Novadpētniecība:
Akreditēts muzejs

Biedrība

bibliotēka

senlietu krātuve

privātkolekcija

